

KRÓTKIE DANE O PROBLEMACH PRZEDSTAWIONYCH
NA SEKCJI PATOLOGII ROZRODU ZWIERZĄT
NA V KONGRESIE FIZJOLOGII ROZRODU
I SZTUCZNEJ INSEMINACJI W TRENTO

EUGENIUSZ DOMAŃSKI

Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN, Jabłonna k/Warszawy

Kierownik: prof. dr E. Domański

Na sekcji patologii rozrodu na kongresie w Trento wygłoszono dwa referaty przeglądowe, odbyło się 1 sympozjum oraz przedstawiono 41 komunikatów prac oryginalnych. W jednym z referatów przeglądowych A. Flourent (2) omówił niepłodność zwierząt występującą na tle czynników specyficznych (zakaźnych). W referacie tym Flourent wykazał coraz mniejsze znaczenie czynników infekcyjnych dla patologii narządów rozrodczych w krajach o dobrze zorganizowanej służbie hodowlanej i weterynaryjnej — w których prowadzona była systematyczna akcja przeciw jednostkom chorobowym znanym i ustalonym przez patologię. Budzą niepokój natomiast infekcje wirusowe — głównie infekcje wirusowe jąder u buhajów, prowadzące do degeneracji tego gruczołu. W referacie swym Flourent zastanawia się również krótko nad obronnością dróg rodnych samicy na infekcję. Przytacza dane stwierdzające większą obronność dróg rodnych samicy w okresie fazy estralnej niż w fazie progesteronowej. Podłożem takiego zachowania się narządów, ma być zdolność narządu do uruchomienia procesu fagocytozy. W fazie progesteronowej w narządach dróg rodnych nie obserwuje się procesu fagocytozy.

W drugim referacie przeglądowym „Sterilitas sine materia“ N. Ayalon (1) przedstawił zagadnienie jałowości u samic (głównie u krów) nie wykazujących zmian anatomopatologicznych w narządach rodnych. Referent włączył tu następujące choroby: a) bezobjawowe choroby infekcyjne, b) zaburzenia w funkcji narządów rodnych na tle niekorzystnych czyn-

ników środowiska zewnętrznego — głównie błędów żywienia, c) dysfunkcje hormonalne, d) dysfunkcje na tle czynników dziedzicznych, e) dysfunkcje na tle czynników immunologicznych (głównie niezgodności grup krwi).

Najwięcej miejsca Ayalon poświęcił dysfunkcjom hormonalnym u krów jako zagadnieniu najważniejszemu z punktu widzenia gospodarczego. Z referatu autora widać jak początkującą jest ta dziedzina w patologii weterynaryjnej. Autor przedstawiając np. wyniki badań nad poziomem estrogenów lub progesteronu w stanach fizjologicznych i patologicznych porównuje wyniki uzyskane przy użyciu metod biologicznych i chemicznych. Należy nadmienić, że obecnie żaden postępowy badacz nie użyje do oznaczeń wymienionych hormonów metod biologicznych, są one bowiem niedokładne i niespecyficzne. Natomiast metodami chemicznymi ze względu na ich trudności pracuje obecnie w świecie jeszcze bardzo nieliczna ilość zakładów badawczych. W zakresie fizjologii innych gruczołów dokrewnych uczestniczących lub wpływających na proces rozrodu u zwierząt domowych, prowadzi się bardzo mało badań. Stąd dziedzina dysfunkcji hormonalnych u zwierząt gospodarskich dla patologa stanowi obecnie ciągle bardzo dużą niewiadomą.

Spośród czynników środowiska zewnętrznego wpływających niekorzystnie na funkcje rozrodu, Ayalon dość dużo uwagi poświęcił niedoborom fosforu oraz tzw. czynnikom wolotwórczym i antyestrogennym znajdującym się w pokarmach. Zagadnienie fosforu stosunkowo od dłuższego już czasu było tematem badań, przy czym zdaniem Ayalona teza Higneta o dużym znaczeniu fosforu dla funkcji narządów rodnych została poparta przez szereg późniejszych prac. Niekorzystny stosunek P do Ca oraz niedobór P w diecie prowadził do anestrus i niepłodności. Zagadnienie czynników wolotwórczych a szczególnie antyestrogennych w pokarmach ma stosunkowo skąpe naświetlenie w literaturze. Dotychczasowe doniesienia przypisują tym czynnikom stosunkowo poważne znaczenie.

Na Sympozjum o przetrwałym ciałku żółtym u krów zajmowano się głównie etiologią powstawania przetrwałego ciałka żółtego. Według zdania praktyków przetrwałe ciałko żółte jest głównie wynikiem wczesnego obumierania płodu (w 50% przypadków), badacze zaś o kierunkach endokrynologicznych patrzą na zjawisko tzw. „przetrwałego ciałka żółtego” również pod kątem dyskorelacji sekrecji hormonów gonadotropowych przez przysadkę. Niestety w obecnym stanie wiedzy nie bardzo wiadomo, który z hormonów gonadotropowych u krowy (LH czy LTH) jest głównym hormonem tropowym dla ciałka żółtego. Z dotychczasowych prac w tej dziedzinie, przekonywujących argumentów o LH jako hormonie odpowiedzialnym za produkcję progesteronu w ciałku żółtym dostarczył Hansel (dopisek referującego). Co do losów „przetrwałego ciałka żółtego”

i postępowania klinicznego w przypadkach jego istnienia tak na sympozjum, jak i w komunikatach traktujących o tym zagadnieniu, przeważała opinia, że ciało żółte przetrwało samoczynnie ustępuje i raczej nie należy uciekać się do manualnych zabiegów wyłuszczenia go.

Komunikaty prac doświadczalnych obejmowały dość szeroką gamę zagadnień: dotyczyły więc patogenezy i symptomatologii chorób infekcyjnych narządów rodnych, przyczyn anestrus i opóźnionego estrus u krów po porodzie, wyników leczenia cyst jajnikowych u krów oraz niektórych stanów patologicznych jąder u buhajów.

Charakteryzując ogólnie prace oryginalne przedstawione na sekcji patologii, trzeba nadmienić, że oprócz skąpej ich ilości w porównaniu np. do sekcji fizjologii prezentowały się raczej mniej imponująco. Komunikaty np. na temat schorzeń narządów rodnych powstających na tle dysfunkcji hormonalnych nosiły na ogół charakter ogólnikowy, opierający się na symptomatologii i nie wnikały w istotę patogenezy.

To samo możnaby powiedzieć o pracach zajmujących się leczeniem stanów anestrus czy występowania późnego estrus u krów po porodzie. Na ogół autorzy ograniczyli się do stosowania w tego rodzaju zaburzeniach różnego rodzaju preparatów zawierających różne gonadotropiny lub preparaty hormonów gonadowych i obserwowali efekty swego postępowania.

O ile takie podejście do zagadnień usprawiedliwione może być u praktyków w terenie — o tyle jest ono moim zdaniem, z pozycji pracowników Zakładów badawczych mało awangardowe.

Widać z tego, że patologia rozrodu zwierząt, szczególnie w dziedzinie dysfunkcji endogennych przeżywa dość duży kryzys. Na usprawiedliwienie jednak patologów, trzeba dodać, że i fizjologia tej dziedziny w odniesieniu do zwierząt gospodarskich posiada dużą lukę i najprawdopodobniej ten fakt stanowi główny moment stagnacji w tej dziedzinie.

PIŚMIENNICTWO

1. Ayalon N. (1964): „Sterilitas sine materia“ — Sterility not clinically diagnosable, V Congr. Inter. par la reproductione anim. a la fecondac. artif. Trento, vol. V. 47—80.
2. Flourent A. (1964): Sterilité due à des agents spécifiques. V. Congr. Intern. par la reproductione anim. e la fecondac. artif. Trento, vol. V. 7—46.